

ABD'nin Stratejik Nükleer Riski

Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer silah denemelerine yeniden başlama ihtimali, dünya genelindeki güvenlik dinamiklerini etkileyebilecek bir konu olarak ön plana çıkıyor. Bu tartışma, eski başkan Donald Trump'ın yönetimi sırasında, üst düzey ulusal güvenlik yetkilileri tarafından değerlendirildi ve Trump'ın olası ikinci döneminde gündeme gelme potansiyeli taşıyor. 1992'den bu yana Amerika Birleşik Devletleri tarafından gerçekleştirilmemiş olan bir nükleer testin, uluslararası düzeyde bir domino etkisi yaratarak diğer ülkeleri de benzer eylemlere itebileceği endişesi hâkim. Bu durum, nükleer silahların yayılmasını hızlandırabilir ve küresel güvenlik için yeni tehditler oluşturabilir.

Nükleer silahların denetimi ve yayılmasının önlenmesi, Soğuk Savaş'ın sona ermesinden bu yana uluslararası toplumun öncelikli gündem maddelerinden biri olmuştur. Bu çerçevede, 1996 yılında imzalanan Kapsamlı Nükleer Deneme Yasağı Antlaşması, nükleer patlamaları yasaklayarak bu silahların geliştirilmesinin önüne geçmeyi amaçlamıştır. Antlaşma, geniş bir uluslararası izleme sistemini de beraberinde getirerek imzacı ülkelerin taahhütlerine uymalarını sağlamak için bir yapı oluşturmuştur. Ancak, ABD Senatosu'nun antlaşmayı onaylamaması ve Rusya'nın 2023 yılında onayını geri çekmesi gibi gelişmeler, Kapsamlı Nükleer Deneme Yasağı Antlaşması'nın etkinliğini sorgulatmış ve antlaşmanın geleceğini belirsizliğe sürüklemiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer denemelere yeniden başlaması, bu belirsizliği daha da arttırabilir ve antlaşmanın tamamen işlevsiz hale gelmesine yol açabilir. Bu, sadece mevcut nükleer güçler arasında değil, nükleer silah peşinde olan diğer devletler arasında da bir yarıştı tetikleyebilir. Özellikle, Hindistan ve Pakistan'ın 1998'deki nükleer testleri ve Kuzey Kore'nin sonraki yıllarda gerçekleştirdiği testler, uluslararası toplumun nükleer denemelere tepkisini ve bu eylemlerin geniş çaplı sonuçlarını gözler önüne sermiştir.

Nükleer silahların varlığı ve bunların kullanımı, insanlık için varoluşsal bir tehdit oluşturduğundan, bu silahların denetimi ve azaltılması, küresel güvenliğin korunması için hayati önem taşımaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nin bu yönde bir adım atması, diğer nükleer güçlerin de benzer karşılıklı adımlar atmasına ve böylece nükleer silahların kontrolsüz bir şekilde yayılmasına neden olabilir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer denemelere yeniden başlama ihtimali, teknolojik ve stratejik açıdan bir dizi faktörü gündeme getiriyor. ABD, geçmişte gerçekleştirdiği 1.149 nükleer patlama ile nükleer silahların tasarımı ve performansı konusunda kapsamlı bir bilgi birikimine sahip olmuştur. Bu deneyim, Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer cephaneliğini,

gerçek patlamalar olmadan güvenilir bir şekilde sürdürmesine olanak tanımıştır. Nükleer testlerin son on yılında bile, ABD sınırlı sayıda silahı stoktan çıkararak test etmiş ancak bu testlerin sonuçları, bombaların tasarımı ve üretimi konusunda güven oluşturmak için yeterli olmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer cephaneliğine olan güveni, "bilim temelli cephanelik yönetimi" yaklaşımı ile pekiştirilmiştir. Bu yaklaşım; bilim, gözetim, tesisler ve bilgi işlemede büyük yatırımlar yaparak nükleer silahların canlı testlere ihtiyaç duymadan izlenmesini ve anlaşılmasını sağlamıştır. Özellikle, süper bilgisayarlar ve ileri teknoloji laboratuvarları, Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer silahlarının nasıl çalıştığını daha iyi anlamasına ve bu silahların performansını modeller üzerinden değerlendirmesine imkân tanımıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin süper bilgisayarlar konusundaki liderliği, 1996 yılında Kapsamlı Nükleer Deneme Yasağı Antlaşması'nın müzakereleri sırasında önemli bir avantaj olarak öne çıkmıştır. O dönemde, Rusya ve Çin'in sahip olduğu süper bilgisayarlar, Amerika Birleşik Devletleri'ninkinden çok daha düşük performans gösteriyordu. Bu durum, Amerika Birleşik Devletleri'nin "sıfır verim" antlaşmasında ısrar etmesine ve nükleer patlamaların kapsamlı bir yasağını savunmasına olanak tanımıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin bu liderliği, diğer ülkelerin de süper bilgisayar teknolojisine erişimini artırmak için yapılan müzakerelerde etkili olmuştur.

Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer cephaneliğinin izlenmesi ve anlaşılması için yapılan yatırımlar, plütonyum içermeyen deneyler yapan makineleri barındıran yeraltı laboratuvarları ve termonükleer silahlardaki füzyon süreçlerini inceleyen tesisler gibi altyapıları içermektedir. Bu tesisler, Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer silahlarının nasıl çalıştığını anlamasını ve bu bilgiyi silahların geliştirilmesi ve modernizasyonu için kullanmasını sağlamıştır.

Rusya ve Çin de benzer yatırımlar yapmış olsa da Amerika Birleşik Devletleri'nin elde ettiği sonuçlar kadar etkili olmadığı görülmektedir. Özellikle, Rusya'nın Ukrayna'da yaşadığı güvenilirlik sorunları, bu ülkenin nükleer silahlarının kalitesi ve güvenilirliği konusunda soru işaretleri yaratmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nin süper bilgisayar yatırımı ve bilim temelli cephanelik yönetimi yaklaşımı, nükleer silahların izlenmesi ve anlaşılması için gereken altyapıya milyarlarca dolar harcamasına yol açmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer denemelere yeniden başlaması, kısa vadeli kazanımların peşinde koşarken uzun vadeli stratejik çıkarları göz ardı etmenin bir örneği olacaktır. Bu adım, nükleer silahların kontrolü ve sınırlandırılması konusunda yıllarca süren çabaları

tehlikeye atabilir ve uluslararası güvenlik ortamını daha da karmaşık hale getirebilir. Amerika Birleşik Devletleri'nin teknik üstünlüğü, bilime ve teknolojiye yapılan ağır yatırımlarla sağlanmıştır ve bu avantaj, nükleer denemelerin yeniden başlamasıyla zayıflayabilir.

Nükleer denemelerin yeniden başlaması, Rusya ve Çin gibi diğer nükleer güçleri de benzer adımlar atmaya teşvik edebilir. Bu durum, ABD'nin nükleer cephaneliğine olan teknik üstünlüğünü azaltabilir ve yeni veya ortaya çıkan nükleer silah devletlerinin, örneğin İran veya Suudi Arabistan'ın, patlama testleri yapmaktan çekinmeyeceği bir ortam yaratabilir. Sonuç olarak, Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer silahlı düşmanlarının daha da yetenekli hale gelmesi ve küresel güvenlik için yeni tehditler oluşturması muhtemeldir.

Nükleer silahların kontrolü ve sınırlandırılması konusunda yıllarca süren çabaların tehlikeye atılması, uluslararası güvenlik ortamını daha da karmaşık hale getirebilir ve nükleer silahların yayılmasını teşvik edebilir. Bu nedenle, Amerika Birleşik Devletleri'nin nükleer denemelere yeniden başlaması durumunda kaybedeceği, kazanacağından çok daha fazla olabilir.

Aybars Öztuna, "ABD'nin Stratejik Nükleer Riski" <https://www.fikirtepedi.com/dis-politika/abd-nin-stratejik-nukleer-riski/> (Yayın Tarihi: 27 Ağustos 2024).